

մանկերը՝ 40,000 բուրդ պարտքի մէջ է գտել մեր Մայր Աթոռը, և որ այդ պարտքերը վճարելուց յետոյ մի յայտնի գումար էլ յետ է ձգել։ Երբի էջմիածինը մտապէս է, որ իր պաշտօնական Արարատ անակարգ անցնալ տարուայ հոկտեմբերի տետրակով հաշու էր տուել և այդ հաշիւի մէջ տալով էր, թէ վ.հ.հ. Կաթողիկոսի էջմիածինը ժամանած միջոցին Աթոռի գանձարանի մէջ գտնուել է եղել 3,835 բուրդ 481/2 կ. և այնտեղ պարտքի մասին ամենին խաղված է։ Արարատի հաշիւի վրա ֆինանսիով մենք միայն կամեցանք երկու խաղով ցոյց տալ Աթոռի յիշատակ պարտքի մասին զգուշիկ պաշտօնը ստատը. բայց, թէ յիշատակ այդ հաշիւն էլ հաշիւ լինելուց շատ հեռու է, և թէ այն գումարը, որ այժմ գտնուել է Աթոռի գանձարանում, դարձեալ Աթոռի ունեցած գումարն էր, որ բանկարէմ չանցնուի էր, բացի մեծ աղմուկ հանող ճանցարկը—մի տանձնին անցած ցոյց էլ նաեւ աւելի մանրամասնորեն և ճշտութեամբ, բայց, թէ էջմիածինն էլ կը սիրէ արդեօք ճշտութեան և ճշմարտութեանը, այդ մեր յոգեկոյն յետոյ կը տեսնենք։

ՆԱՄԱԿ ԽՈՒՄԱԳԻՐՆԵՐ

Թիֆլիս, 1-ին դեկտեմբերի

(Մշակի) անցեալ № 211 համարի մէջ է յարս ներքին լրաց ինձ անձանցով քաղաքականութեան մասին արտահայտութիւն։ Կ. Մանասարեանցի պատիւը չօշակող մի լուր հրատարակած էր, որ քան հասկացայ զիս առիթ բռնելով անդ։

Կարի ճնտարաբարկան թուեցաւ ինձ տեսնելով նմանորինակ ապարէք լրաց մը հրատարակութիւնը, ըստ որում ես տեղեկութիւն ես կալը ունեցած լիւր երբեք և ոչ էլ մի որ և է մէկին ներշնչած առ այդ հրատարակութիւնը. զի դժգոյն լիւր պ. Մանասարեանցին և ոչ գանգատ յայտնած ընդդէմ նորա թէ՛ լիւր նմանին և հեռագրին չէ պատասխանեց և այնչա, այլ ընդհակառակը եթէ պ. Մանասարեանցը մերթէր իսկ զիս իրեն սան ընդունելէ, չը նայելով, որ իմ այնչափ ուսանելու ձգտումներս և աշխատութիւններս ապագայի հետ իսկապէս, տակաւին չը պիտի ներքի, որ ուրիշներն իմ պատճառով տուտեր ձգէն մի այնպիսի ամենաարեւմտեան պատուով, որ իր նմանորինակ աղաքարկան գործերովը օգտակար եղած է միտ նայրենեաց և նմանաբար յարգելի նայ հասարակութեան. թող թէ անչալ չեմ ընաւ և դեռ գեղեցիկ յոյսեր ունիմ առ նա իմ գործին իրագործելուն մասին։ Եթէ կը համէք տեղ տուէք իմ երկտողին ձեր (Մշակի) մէջ։

Գ. Յիւլիզորեան

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Երազիւնքի մէջ կարգում ենք հետեւեալ թղթակցութիւնը։

Նորբերում իշխան Բիմարի ծանր յարձակումներին երեքարկեցաւ Բերլինի լըրագրութեան կողմից այն պատճառով, որ չեկաւ Բերլին ներկայ գտնուելու պատգամաւորների ժողովի վիճարկութիւններին առեւտրական միջնորդութեան բիւրօներին մասին, իր բացակայութեանը հիւանդութեամբ արդարացիօնով, միւնչեռն ինքը զընաց որսի իշխանի լրագրիւնը հերքում են այս վերջին փաստը, բայց որովհետեւ Բիմարի բացակայութեւնը բարձրադասն անձանց որսի էր հրաւերել, հաւանական է, որ ինքը չընդունէր այդ հիւրերին, այլ իր փեսան, որ նոյնպէս պարտւում է Բերլինի արեւելի մէջ։ Իշխանի բացակայութեան մասին շատ բան են խոսում Բերլինի մէջ, բայց ճշմարիտ է միայն այն իրողութիւնը, որ նա պարտաւորւում համար Բերլինի մէջ աւելի շատ ժամանակ ու

նի, քան թէ Բերլինի մէջ, որտեղ անգամ իր խնդրարարում են նրա պարտաւորութիւնները։ Մանասարեանցի մէջ նրա միակ գումար-ձուլիւնը ամենօրեայ գրասանքն է, որ նա Բերլինի մէջ չէ անում, որովհետեւ իշխանը չէ սիրում անգղաքար երեւալ հասարակութեանը Որովհետեւ Բերլինի և Բերլինի մէջ ընդամենը հինգ ժամկէտ ձանապարհ էր, նա հետեւութեամբ կարողանում է պահպանել իր յարաբերութիւնները Բերլինի հետ և միւնչեռնները անգղաքար նրան այցելում են, այնպէս որ իշխան Բիմարիի աւելի իրաւունք ունի փոխարինել համարիւն, քան թէ ֆրանսիական վազմի միջնորդը չուէր։

Իշխանին այցելող հիւրերից ոչ մէկը այնքան աղմուկ չը հանեց, ինչպէս Փրանսիական դեսպան Սեն-Վալէի, որ այցելելու իշխանին միաժամանակ փարքի զերմանաւոր հետ դեսպան իշխան Նոսկոնովի հետ։ Պետական այդ մարդկերանց խորհրդակցութիւնները անկասկած քաղաքական բընաւորութիւն ունէին և նրանց մասին միայն երեքարկութիւններ կարելի է անել։ Մի քանի լրագրիւնք լուրս տարածեցին, իր թէ Ֆրանսիան և Աւստրո-Ունգարիան դաշնակցութիւն են կապիլ, որի համեմատ Ֆրանսիան պարտաւորւում է պաշտպանել Աւստրիայի քաղաքականութիւնը թէ արեւելեան գործերի և թէ ուրիշ նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ շատաւ տեսչութիւնները հասարակաց յայտնեցաւ, որ այդ լուրը կատարելապէս հրապարակւում էր, իշխանի բարեկամ շրջանների մէջ հաւատացում են, որ այդ խորհրդակցութիւնները վերաբերում էին միայն ֆրանսիական հարցերին։

Կոմ շաքիւղիկն արտաքին գործերի քարտուղար նշանակելու մասին թղթակցողը հաստատ արդիւններից տեղեկացել է, որ պաշտպան շրջանների կողմից նրա դէմ գործ գրած խորհրդակցութիւնը փոքր չէր, որովհետեւ որ այդպիսի դէպքերում միտ հաւանութիւն է տալիս իշխան Բիմարիի աւազարկութիւններին, այս անգամ էլ հաստատեց նրա աւազարկութիւնը կոմ շաքիւղիկի մասին, բայց յետոյ, ինչպէս պատճառում են, մի բարեկամատեւ գրեց Բիմարիին, որով նա մասնացոյց էր լինում այս դժուարութիւնների վրա, որոնց կոմ շաքիւղիկ կատարում էր պատահել բարձր շրջանների մէջ։ Զատկանալ է, որ այս հանգամանքները ի նկատի ունենալով, ինքը կոմ շաքիւղիկն էլ առանձին ցանկութիւն չուէր վարել իրան աւազարկած պաշտօնը և նախագահութեւն իր պաշտօնը և Պոլսի մէջ, որի համար աւելի մեծ ուժով է ընտանում, ինքը աւելի հանգիստ է և մասնաւոր և Պոլսի մէջ նա շատ լաւ դիրք ունի։ Միւս կողմից պէտք է նկատել, որ իշխան Բիմարի չէ սիրում հրաժարուիլ այն բանից, որ նա մի անգամ առաջարկել է։ Այսպէս թէ այնպէս կոմի վիճակը կործանել է իր այն ժամանակ, երբ նա Բերլին կը համարէր։

Իշխան Բիմարիի լրագրիւններից մէկը նորբերում հրէական հարցի վերաբերութեամբ մի յոյսով հրատարակեց, որի մէջ անց են կացրած իշխանի հայացքները այդ հարցի վրա։ Բոգոտաճի առաջին մասը վճռողականապէս դատաւարութեւն է տեսել իրի հայացքները, այնպէս որ բոլոր հրէաները չեն կարող յոյսով հայտնել որ նա չէր համաձայնուիլ, բայց միւս բանի մէջ չէր ընդունում զերմանական աւետարանական սկզբունքը դաւանութիւնների, գիտութեան, արհեստի և պետական կենսի

վերաբերութեամբ։ Բոգոտաճի կարծաւորութիւնները հետեւեալն է. ուշեաները իրաւարանական և հասարակական կողմից կարող են քրիստոնեաների հետ հասարակութեանը գերմանական ժողովրդի կառավարութեանը։ Ուրեմն յոյսով համեմատ զերմանական պաշտօնները չը պէտք է տալ։ Այսպիսով այդ յոյսով տեսել շատ է պահանջում, քան թէ հասարակական յայտնի բողոքագիրը, որի համեմատ հրէաներին չը պէտք է տալ վարչական միայն մի քանի պաշտօններ։ Այդ յոյսով երկու կողմերին էլ համարակում է, թէ Դոնսկիին, թէ Վիլնովիին և թէ հարցն էլ այդ ուղղութիւնը ստանայ, նա աւելի էլ կը խրճրճի։

Հրէաների դէմ ցոյցերը շարունակուում են շամայսարանի մէջ, երբ մի կընթած հրէայ համաձայնեցաւ պրոֆեսոր Տրէյլ-Էկէ հակառակ կարծիքներ յայտնել, ահապէս աղմուկ և անկարգութիւններ սկսեցին։ Այսպիսի պայմաններով շրջապատւած հրէաներ հարցը հետզհետեւ անհանգստացող բնաւորութիւն է ստանում և այժմ դժուար է նախատեսել, թէ նա ի՞նչ տեսակ վախճան կունենայ։

Ֆրանսիա

«République Française» լրագրի յոյսով համեմատ Ֆրանսիական քաղաքագետները հետեւեալ տեսակետից են նայում արեւելեան գործերի վրա։ Մենք Ֆրանսիացիներս միայն մի շահ տեսնում ենք և մեր յարաբերութիւնների ժամանակ օտար պետութիւնների հետ միայն խաղաղութեան պահպանելը պէտք է ի նկատի առնենք։ Մենք վճռել ենք, որ ինչ թիւրքերը հրաժարուում են յանձնել մեր ուղղակի շահերը պահանջում են, որ Եւրոպայի մէջ ոչ մի թիւրքաօթ չարձակվի։ Եւրոպայի մէջ մի որ և է պատերազմը ըսկալուող յետոյ կարող է եւրոպական հասարակութեանը իրանց արեւելքի և այնպէս իր անց կալող է պատահել, որ մենք ստիպուած կը լինենք դաւանել մեր չէզոքութեան և ինքներս պատերազմի մէջ խառնվել։ Մենք պէտք է աշխատենք, որ այսպիսի բան չը պատահի և դրա առաջին անգամ համար պէտք է մասնակցենք եւրոպական համաձայնութեանը և այնպիսի դիր խաղանք, որ խաղաղութեան պահպանվի և որ ամենքը հասկանան, թէ մեր նըպատակն է վիճել զին զրգող հայացքներ։ Ուրիշ հանգամանք կատարելապէս արդարաւորութեան է Բերլինի, որը Ֆրանսիայի նուազագոյն խառնել միացեալ նաւատորմի հետ։ Եթէ մեր նաւատորմը չեւեար Կուլցինի մօտ, այնտեղ ոչ օք չէր գնայ, բայց զրահակիր նաւեր կերեալայն Կարդաներին ներքին շրջանի մէջ։

Ֆրանսիական սենատի նոյնքերի 30-ինստիտի, երբ քննուում էր արտաքին գործերի միջնորդութեան բիւրօնը, դուքս Բլոյի յայտնեց, որ ժամանակ է վերադառնալ թիւրքի և Մակ-Մաճոնի քաղաքականութեանը։ Անհրաժեշտ է այնպիսի քաղաքականութեան հետեւ, որ պահպանէր Ֆրանսիայի իսկական շահերը։ Ֆրանսիան պէտք է հեռու մնայ խրճրճած գործերից և նրա քաղաքականութիւնը պէտք է ազատ և չէզոք լինի։ Ֆրանսիան հարց բարձրացրել էր Նաւատորմի օգուտ ծովային ցոյց անելու մասին, բայց այդ հարցի վրա միայն Ֆրանսիական շահերի տեսակետէ պէտք է նայել։ Բայց եթէ մի անձնաւոր

թուլիւն (Գաբրիէլ) կայ, որ կառավարում է մեր միջնորդութիւնը, ուրեմն Ֆրանսիան Եւրոպայի հասարակութեանց կը գրկվի։ Արտաքին գործերի նախկին միջնորդը Ֆրէյսինն ասաց, որ շատ քիսկան էր Ֆրանսիայի համակրութեանը դէպի Յուստատի։ Մերնորդիկան պաշտպանութեւն համար գործադրած միջոցները ոչ թէ թիւրքերի դէմ էին ուղղված, այլ արեւմտական պատմութիւնը դէմ էր Ֆրէյսինն մասնաւորեց եղաւ, որ պետութիւնները գրեթէ միաձայն որոշեցին Յուստատի սահմանները։

ՄԴԵՍԻԱ ԼՍԻՈՒԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԿԻ, 2 դեկտեմբերի. „Приветъ Вѣстн.“ լրագրի մէջ տպված է Բարձրագոյն Տրոփարուսի իշխան Ուլենբուրգի մանուկ գեղեցիկ մէկին նրա 50 ամեայ յորեկանի լրանալու առիթով։ Կօրագրի ուսումնական շրջանի հոգաբարձու Նանսկովի է տեսնուող բարձր շտապերը։

ԲԵՂԳՐԱԿ, 1 դեկտեմբերի։ Բնակիչները տունում են կառավարական վերանորոգող կառավարութեան յաղթութիւնը ընտրութիւնների ժամանակ։ Ձմռանը քիսկան երաժշտութեան խումբերը ածոււմ են փողոցների վրա։

ԼՈՒԿԱՆ, 1 դեկտեմբերի։ Միջնորդների երկկայ նիստի ժամանակ դեռ չէ վճռված, թէ ինչ միջոցներ պէտք է գործադրել իրանդիայի վերաբերութեամբ։ Կառավարութիւնը այսօր կը կայացնի վերջական վճիռը։

ՍՈՒԲՍԱՐԻ, 2 դեկտեմբերի։ Այստեղ հասած չեքիզօգրական պատգամաւորը Մակնովի Լեւոյիցայի և Կալիմայի վերաբերութեամբ հարցը վճռելու համար, ուրիշ թիւրքերը հրաժարուում են յանձնել չեքիզօգրներին, և համաձայնութիւն կայացնելուց յետոյ վերադառնաւ, հրաժարելով ստորագրել յայտարարութիւնը Կուլցինիի նահանգը դրակելու մասին։

Կ. ՊԵՏԵՐԲՈՐԿԻ, 2 դեկտեմբերի։ Պարսկաստանը Կ. Վաշինգթոնի վարձատրութիւն է պահանջում քիւրդերի վերջին արշաւանքի համար։

ԼՈՒԿԱՆ, 2 դեկտեմբերի։ Միջնորդների խորհուրդը երեկ հետեւեալ վճիռը կայացրել է։ Զարկաւորութիւն չը կայ իրանդիայի կատարող իշխանութեանը իրաւունք տալ գործող օրենքները չափազանցանքու համար։ Միջնորդների խորհուրդը անհրաժեշտ չէ համարում հրաւիրել պարլամենտը իր խիտ միջոցներ գործադրելու համար։ Խորհուրդը վճիռ կայացրեց, որ եթէ իրանդական գործերը չը լուսնան, պահանջել պարլամենտից Habeas-corpus օրենքի դադարեցնելը և խիտ միջոցների գործադրելը կառավարական վերանորոգութեանը մոնցեւալ համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԿԻ, 2 դեկտեմբերի։ Պետական բանկի 5% տոմսեր առաջին շրջանի արժէ 95 ռ. 25 կ., երկրորդ 92 ռ. 62 կ., երրորդ 93 ռ. 25 կ., չորրորդ 92 ռ. 75 կ., ներքին 5% առաջին փուլաւորութեան տոմսեր արժէ 223 ռ. 75 կ., երկրորդ 217 ռ. 25 կ., արեւելեան առաջին փուլաւորութեան տոմսեր արժէ 90 ռ. 62 կ., երկրորդ 90 ռ. 62 կ., երրորդ 90 ռ. 62 կ., ուրիշ 8 ռ.։ Բուսաց 1 ռուբլ Լեւոյի վրա արժէ 24,53 պէն, Ամստերդամի վրա 124 պէն, Բուսաց 100 ռ. Կերմանիայի վրա արժէ 209 մարկ, Փարիզի վրա 259 ֆրանկ։

Խաղաղութիւն—հրատարակող ԳԻՐԿՈՐ ԱՐԹՐՈՒՆԵՐ